

Universitätsbibliothek Wuppertal

Orationvm Marci Tvl. Ciceronis

Accesserunt breues animaduersiones ex doctissimorum hominum
commentariis, quibus ita loci permulti explicantur, vt vulgo receptæ
lectionis vbique ratio habeatur

Cicero, Marcus Tullius

Lvgdvni, 1586

Widmungsbrief

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-343](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-343)

IOAN. MICHAEL
BRVTVS LAURENTIO

TEBALDVICIO IA-
COMINIO.

S. D.

**

QVIA multa, Laurenti, sunt quæ vitam nobis
infestam reddunt, tum præua quædam ratio,
& præpostera est, quæ penitus infixa hæret
multorum animis, ea ipsa, ne quando a nobis
vitari perspecta possint, falsa quædam virtu-
tis, atq; honesti specie obtegendi. Ita fit, vt nõ
modo illud iam vere dici possit, quod etiam sapientes homines
viderunt, iam pridem nõs, virtutibus amissis, earum speciosis
nominibus captos, in falsa quædam rerum imagine hæsisse:
(mitius enim hoc malum esset) sed, quod multo etiam gra-
uius est, virtutibus tamquam de præsidio deiectis, in vitæ ar-
tem, quæ ijs affinia vitia essent, magno nostro malo, atq; in-
commodo inuasisse. Atque hæc quidem ita aperta omnibus,
& testata sunt, vt nemo fere illa non videat, qui modo colli-
gere ab errore animum, & vindicare ab ijs tenebris, quibus
est circumfusus, potest. Ita qui callidi sunt, fallaces, tecti: qui
apti ad insidiandum, ad faciendam fraudem; ij sapientium fa-
ciem ementiendo industrij habentur, solertes, acuti, ab inge-
nio; & consilio parati; atq; adeo, vt non solum in facienda in-
iuria nihil habeant, quod vereantur, sed vt ex iniuria sibi lau-
dem querant: qui hominum cædibus, vrbium direptionibus,
populationibus, incendijs pessime sunt de genere hominum
meriti; magni animi, virtutis, constantiæ laudem referunt.
Hinc Cyri, Alexandri, Cæsaris aliorum laudes; quibus cum
deesset quod vincerent, ab omnibus præterquam a se ipsi
iniuncti, aut in minime merentes, aut in patriam, omni hu-

mano, atq; diuino iure violato, scelerata arma intulerunt. Ex eodem illa fonte fluxerunt, liberalitatis laus, profusis; frugalitatis, parcis; lenitatis, dissolutis; elegantia, luxuria diffusentibus: quæ omnia, plane rerum delectu sublato, in grauissimas ærumnas, & calamitates vitam hominum coniecerunt. Quid vero tot præclaræ artes, quibus innixi sapientes homines, vitam hanc communem perpolitam ab immanitate, & barbarie vindicarunt? Quando sunt litteræ subsidio ad vitam cum laude agendam; quando ornamento: qua illæ oblectatione, & voluptate perfusos animos, qua illecebra deuinctos tenent: At ex ijs, qui in litterarum studijs excelluerunt, eos fere suspicimus, quibus honos, gloria, nomen magno totius vitæ nostræ incommodo fretit. Per eos enim inuectas perniciosas leges, prauas de felicitate hominis opiniones, de finibus bonorum, de animorum immortalitate, de omni viuendi ratione: ab ijs sublata religionem, pietatem, dei immortalis cultum, & sanctimoniam, immortalitatis spem, & beatæ vitæ, qua vna maxime salus hominum, & vita continetur, cum se sapientia nomine hominibus vendiderent, falsos errore animaduertimus. Atq; eo tamen homines errore, ac rerum ignoratione transfuersi, rapiuntur, vt ijs diuinos honores habendos, recludendumque adeo in cælum aditum, tamquam eorum illustria merita, & maxima in genus hominum existent, arbitrentur. Cum vero aliæ sunt artes, quæ semper male etiam vtentibus honori fuerint, tum est vna dicendi ars, quæ cum maximas homini suppeditet vires & ad salutem, & ad iniuriam, non solum improbos seruet integros ab infamia, si qui sunt, qui illam profiteantur, sed, si standum multorum iudicio sit, diuinis omnibus, atque humanis honoribus auctos ad posteritatem tradat: qua re nihil absurdius dici, excogitariue potest. Hinc data quibusdam occasio est, vt, quæ natura sua optima essent, & maxime expetenda, ea ableganda a cœtu hominum, atque vsu existimarent: quod illi tamen non modo nulla certa adducti ratione, verum etiam fecisse magna cum iniuria hominum videntur. Atque aliæ quidem virtutes, quæ esse virtutes nisi in recto vsu haud possunt, suam dignitatem per se facile, & decus tuentur. Ne-

que

que enim, vt arma, & feruare eadem hominem, & necare
possunt; quorum est in altero officij laus, in altero sceleri est
supplicium adiunctum: fortis quisquam esse, pudens, mode-
ratus atque in præclare agendo, & in iniuria inferenda po-
test. Virtus enim vna est, quæ & vim omnem, & nomen amittat
suum, simul atque in eius fines a simulatæ virtutis specie vi-
tia immigrarint. Itaque, qui in mathematicis, aut in musicis
excellat, nihilo ille minus præclarus, quæ in arte præstat, ha-
beatur, etiam si flagitiis omnibus cooperatus, contaminatusq;
sit. Summi enim philosophi, cum viuendi præcepta multa
magna cum laude tradidissent, doctrina clari, atque ingenij
laude, ea vitæ instituta sunt persecuti, vt digni habiti sint,
qui haud melius, quam viuerent, ab ingenio parati, & doctri-
na essent. At longe alia ratio in virtute excolenda est. Desit
enim esse iustus, qui de ingenti acervo asssem tollit: neque vl-
tra est fortis, qui vitæ periculum, cum adeundum est, patriæ
caussa deprecatur. Eodem modo, qui solertia, & perspicacia
vititur ad fallendum, prudentis personam ponit, fallacis su-
mit: virtuti quidem, atque honestati nuntium remittit.
Quæ quamquam ita sint, iniuste ij faciunt tamen, qui cum
in aliis artes dignas ingenuo homine, tum in eloquentiam,
cuius causa hæc a nobis dicuntur, orationis vim, ac male-
dicti aculeum intendant. Vna enim, Laurenti, hæc facultas
est, quam tu quidem, vix pueritiæ fines egressus, magna cum
laude colis, quæ singulari dei immortalis beneficio tra-
dita hominibus, vt esset, qua re a brutis animantibus dif-
ferrent, ita acres reprehenses, & vehementes habeat,
vt reprehendi tamen nisi summe laudata possit. Quid au-
tém verius erat, quam id, quo esset magnum incommo-
dum e vita hominum sublatum, in honore apud homines,
& in laude haberi? Quanta vero est eloquentiæ laus, quæ
nisi aduersariis arma tradat, quibus se petant, ratio illis
desit aduersus illam consistendi? Ita vir vnus sapientissi-
mus, qui idem omnibus omni genere politioris doctri-
næ antecelluit, exagitandi eloquentia eloquentissimus est
habitus Plato. Siue autem ea ars vna est, a cuius studio sint
homines deterrendi, quod minimè dicendum est, in eo vin-
cit, quod sine eius præsidio tanta res effici haud possit: siue

eadem est tanta, vt sine ea vita hominum sit nulla; vtrum
 dici oportet merito illum reprehendi, quod sæpe sceleri adiu-
 cta seditiones, bella, tumultus pariat, an illos plectendos, qui
 rem optimam, & salutarem, suo scelere perniciosam, capita-
 lemque efficiant? An vero recte illud dici videtur, quoniam sæ-
 pe nefarii homines artificio orationis imperitos ad suscipien-
 dum scelus, & flagitium impellant, nefas esse, dicendi artem
 a pudentibus, & moderatis coli? Quæ enim hæc, malum amē-
 tia est, cum sceleratis hominibus arma ad faciendam iniuriam
 permittantur: ad propulsandam iniuriam arma viris bonis,
 quo sibi minus priuatim sint, & reipubl. subsidio auferre? Po-
 test autem quidquam flagitiosius excogitari, quam hominum
 sceleri, quo in nos licentius sauiant, addere nostra socordia,
 & nequitia impunitatem! Quis vero, si eloquentiæ vsu viris
 bonis interdictum sit, possit in ciuitate malorum conspira-
 tioni obistere? quis, leges perniciosas ferenti? quis, pacem,
 fœdera, inducias, bellum non ex reipub. commodo, sed ex
 suo vsu suadenti? quis multitudinem traducere ad meliora
 consilia? quis dissidia, seditiones tollere, tumultus sedare,
 si eloquentiæ subsidia adempta bonis, permissa improbis sint?
 Nam, vt verum sit, armatam nonnumquam improbitatem
 eloquentia maximas respublicas, & ciuitates perdidisse: at il-
 lud æque verum est, sapius eandem repressam, victam, fra-
 ctam, cum in veram virtutem munitam eloquentiæ armis in-
 currisset. Cuius rei illustria exempla multa nobis vna Athe-
 niensium ciuitas suppeditare potest; in qua nata adoleuisse
 eloquentia, atque cum exulta esset a summis ingenijs, ab-
 soluta plane, ac perfecta esse dicitur. Ex ea enim religiones,
 sacra, cæremonia, mitior vitæ cultus, certa connubij iura,
 leges, artes omnes ingenuæ: quæ quidem, siue in auctorem
 Cecropem, siue in quem alium referantur, magno gentium
 omnium commodo a ratione inueta hominibus suadere vna
 eloquentia potuit. In eadem, post multa sæcula oratores simul
 plurimi exorti, cum infamem eloquentiam in scenam etiam,
 & theatrum comicorum licentia traduxisset; etiam si hoc ef-
 set temporis, atque hominum vitium: reimp. in maximas cala-
 mitates coniectam eaerterent. Ita perditæ, & profligatæ pa-
 triæ apud illos culpa, & quæ illi sequitur infamia, & dedecus.
 integra eloquentia a probis, & maledicto mansit. Ne quid
 enim

enim illi macula, & labis perditorum hominum nequitia in-
 usisse videatur: habet, quos illi opponat, claros homines non
 solum eloquentia laude, sed virtute, integritate, innocen-
 tia, quorum orationi victa improborum hominum audacia,
 atque arma cesserunt. Nam Romæ, quæ vna ciuitas nata ad
 imperandum gentibus, foris armis partum imperium, ne
 domi ceniulsum paucorum scelere collaberetur, eloquen-
 tia sustinuit; in magna disertorum copia, quorum dicendi
 facultas rebus publicis obesset, vnum, aut alterum, quorum
 salutaris esset, numerare multos potest. Hinc prisca tem-
 poribus, reconciliatam patribus plebem, eum quasi pars
 altera diuisa a corpore in sacrum montem secessisset: hinc
 vnus oratione diremptam turpem, & flagitiosam pacem:
 hinc populares habitos, qui populi commoda, & quæ ma-
 gno semper ciuitatis motu flagirarentur, agrarias leges dis-
 luaderent: hinc iudicia, forum: vt, cum eadem, hominum
 nequitia nocentia sint; virtute salutaria; nemo non videat,
 plus illam roboris ad salutem, quam adiumenti ad perniciem
 afferre. Quantumvis enim quis ab ingenio sit ad dicendum,
 & ab arte paratus; non æque tamen facile idem turpia, atque
 honesta suadet. In altero enim multæ offusæ tenebræ offi-
 ciunt, vt qui audiant, ea, quæ non videant, non quærant, quæ
 obiecta speciem vtilitatis habeant, ea non ægre sibi suaderi
 patiantur: in altero ita veritas elucet & suo & orationis lu-
 mine, vt improbis quidem, quamquam illis mentis aciem
 perstringat, minime illius splendorem ferre assuetis, sensim
 se insinuare tamen, atque illabi nescio quo pacto, affluereque
 videatur; iis qui incorruptos animos a cupiditate, atque a
 labe flagitij præsent, cum nulla tenebræ obiectæ illi se
 aperienti sint; pateat tota, atque ea, quæ velit sua spon-
 te assentientibus prober. Itaque, qui oratorem fingunt
 eum, quem mente comprehendere, quam designare ora-
 tionem facilius sit, ab eo postulant, vt assequatur dicendi artifi-
 cio (præclarior quidem cum illo agatur, si ab ingenio potius
 probitatem, quam ab arte habeat) vt, qui audiant virum bo-
 num se, obsequantem officij, integritatis summæ, fidei suæ, &
 religioni consulentem audire parent. Vix enim cuiquam ve-
 rissimile sit, ab eo, quem esse auersum a virtutis studio intelli-
 gant,

gant, quæ laudabilia sint, & honesta suaderi. Quæ cum ita sint, sapienter in primis ij facere videntur, qui eas causas sibi defendendas non putant, quas non æquæ iura & leges, atque oratoris eloquentia tueatur. Nam Cicero, cuius tibi, Laurenti, orationes inscribimus, non prius sibi gratiam eloquentiæ quam pudore, atque innocentia auctoritatem eloquentiæ qua: fuit: vt, cum verba faceret, vbertas orationis, & copia oblectaret animos; efficeret virtus dicentis, vt cum assensione etiam audiretur. Quis vero, vt magna illum cum voluptate semper, sic Catilinam, Clodium, Antonium de republica, aut in senatu, aut ad populum disferentem, cum agendum de concordia ciuium, de libertate, de sacris, de religione esset, audire sine fastidio, vt etiam dicendi copia antecellerent, potuisset? Itaque, Laurenti, quod in eloquentiæ studiis pari gloria cum eo versaris, qui ita te dignus frater est, vt tu illo: quod scribendo, quod declamando te ita exerces, vt magnam de te expectationem apud omnes puer concitaris, eam gloriam videris adamare, quæ tamdiu expetenda est, quamdiu a vera virtute manat: quod parentis cura summa, singulari tuo studio pietatem, religionem, pudorem, probitatem colis: facile efficis, vt, quæ tibi doctrinæ subsidia paras, ab iis ne quid tuis ciuibus incommodi timendum sit: multa sint contra, & maxima speranda, quæ virtus optimis artibus instructa, & munita parit. Habes tu domi maiorum exempla multa: sed, quod tibi vehementius gloriæ æmulatione incendat animum, Antonij Iacominiij multo illustrius: cuius magnis rebus gerendis consilij vis summa, magnitudo animi, rei militaris scientia, dubiis reipub. temporibus spectata virtus, & fides, cum ab aliis iam pridem, tum a nobis hoc tempore magna eius gloria, ac vestræ familiæ ornamento litteris mandantur. Quæ autem vllarês est, quæ cuiquam virtutis cursum possit facilem expeditumque efficere, qua non te cumulate natura, parentum educatio, & domestica disciplina cumularit? Nam, quæ alij fortuna tribuunt, nos in hac religione sanctissima multo relictus æterno dei immortalis consilio, & prouidentia accepta referimus, nobilitatem maiorum, splendorem patriæ, amicitias, propinquitates, gratiam, fortunas, alia, ita parta habes, vt, cum animus adsit, qui ea moderetur, minime sit verendum, quin,

quin, quæ aliis nequitia instrumenta sînt, tibi magno sînt eadem vsui ad virtutem capeffendam futura. Ita, cum tot iam a te obfides patria habeat, quot tu ab illa bona animi, fortunæ, naturæ, cum omnibus in ore sis, omnes in te oculos habeant coniectos, facis adolescens, vt, cum magna omnium de tua virtute expectatio sit; longe videre tamen omnium expectationem superaturus. Nam, si quid tibi ex hac mea prædicatione tuarum laudum accessurum putas (equidem minime id despero fore) ita tibi statuendum est, quæcumque de te fama ad externos homines afferat, quæ tibi gloriam, & nomen conciliet, ne quando a suscepto cursu laudis te vlla ætatis illecebra, voluptas vlla, vlla falsa obiecta rerum species deflectat, ad cæteras tuas virtutes, quas habes summam, grauitatem, constantiam, robur, animi magnitudinem, quæ si minus ætatis, at tui ingenij sunt, esse addendam.

Vale. Datum Lugd. Kal.

Ianuarij,

CIO. IO. LXVII.

aaa § INDEX

